

TarhBama.com

TarhBama.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

TarhBama.com

TarhBama.com

مروری بر انواع فعالیت بدنی و اثر آن بر روی قند خون در افراد دیابتی

دکتر مهدیه گل زرنند

استادیار مرکز تحقیقات تغذیه در بیماری

های غدد درون ریز

دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی

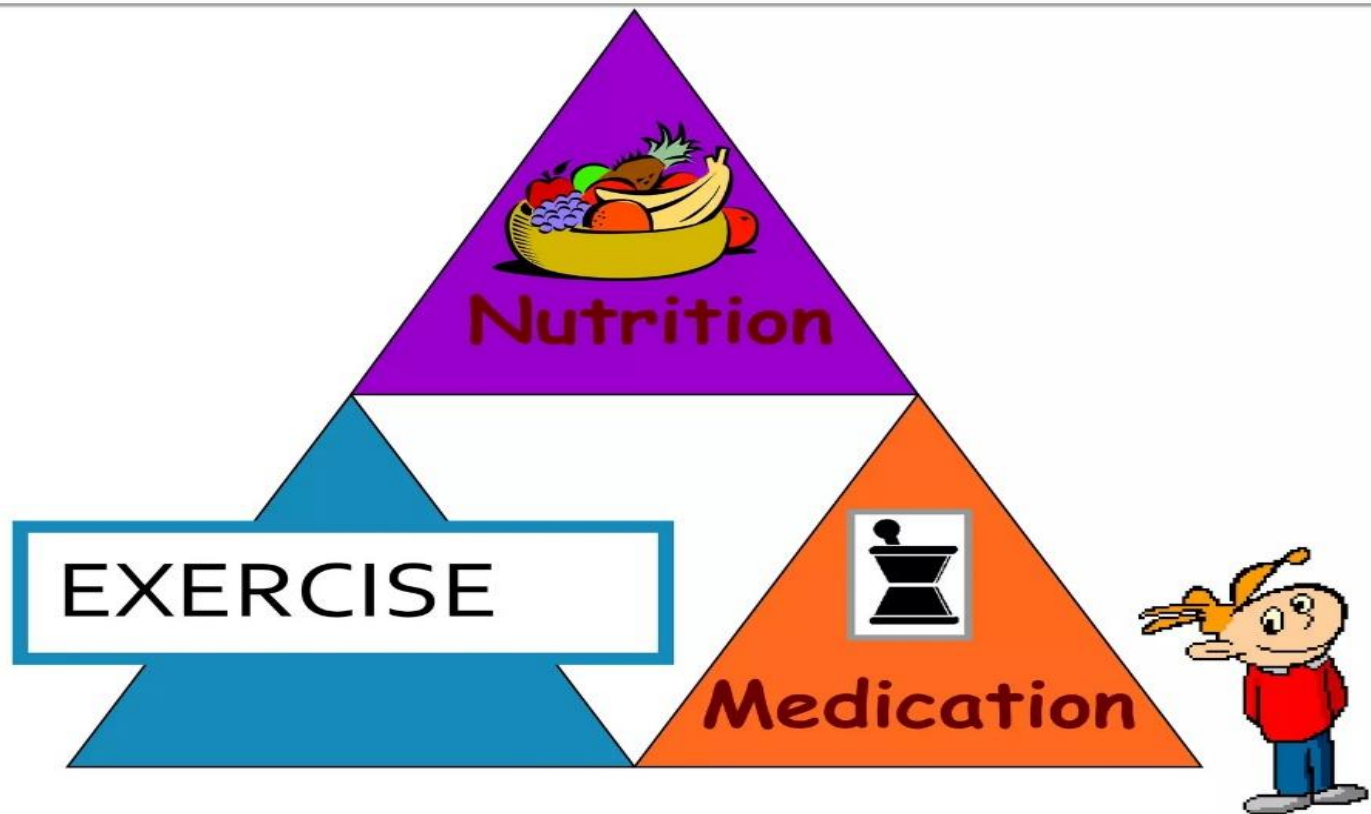

- فعالیت بدنی بهترین بالا برنده حساسیت به انسولین، حتی از داروهای موجود فعلی

- مسیر متابولیسم در موقع ورزش

DIABETES "TRIAD"

فواید ورزش در دیابت نوع ۱

- بهبود تناسب قلبی-عروقی
- بهبود عملکرد عروق
- بهبود پروفایل لیپیدی
- فشارخون بهتر
- نمایه توده بدن سالمتر
- نیاز کمتر به انسولین
- احتمال کمتر کتوزیس
- کاهش خطر مرگ و میر ناشی از بیماری قلبی

فواید ورزش در دیابت نوع ۲

- جزیی از درمان
- بهبود کنترل گلیسمی (↑ برداشت عضلانی و ↓ گلوکونئوژنز)
- بهبود هیپرکلسترولمی
- بهبود پرفشاری خون
- بهبود سلامت روان و کیفیت زندگی
- کاهش خطر مرگ و میر ناشی از بیماری قلبی

ورزش هوازی

- شامل حرکات تکراری و مداوم عضلات بزرگ است
- با شدت متوسط : VO_{2max} ۴۰-۵۹٪ یا ۵۵-۶۹٪
ماکسیم ضربان قلب
- مثال: پیاده روی تند، دوچرخه سواری، رقصیدن، ورزشهای آبی، پیاده روی طولانی، کوهنوردی، الپتیکال

- با شدت بالا : VO_{2max} ۸۴-۶۰٪ یا ۹۵-۸۰٪

ماکسیم ضربان قلب

- مثال: دویدن، شنا، دوچرخه سواری تند، بالارفتن از

پله، ژیمناستیک، ورزشهایی مثل فوتبال، ورزشهای

رزمی، طناب بازی

فواید ورزش هوازی در دیابت

- افزایش حساسیت به انسولین
- بهبود عملکرد ریه
- بهبود عملکرد عروق خونی
- بهبود عملکرد ایمنی
- افزایش برون ده قلبی
- کاهش مرگ و میر کل و ناشی از بیماری قلبی

ورزش استقامتی

- شامل ورزش یا تمریناتی با وزنه آزاد، دستگاه وزنه برداری و انواع کش هست
- شدت: بیشتر از VO_{2max} ۷۵٪
- مثل: وزنه زدن، پیلاتس، TRX، اسکات، پلانک، درازنشست، کشتی، پرش، دوی سرعت

فواید ورزش استقامتی در دیابت

در دیابت نوع ۱ مشخص نیست.

در دیابت نوع ۲ باعث:

- بهبود کنترل گلیسمی و کاهش مقاومت به انسولین
- افزایش قدرت بدنی
- کاهش توده چربی و افزایش توده بدون چربی

نکات ضروری قبل از ورزش

- نوع دیابت
- نوع ورزش (هوازی یا استقامتی)
- شکل ورزش (پیوسته یا متناوب)
- زمان ورزش (کوتاه، متوسط، طولانی)
- محیط ورزش (سرد، گرم، مرطوب، زمان روز)
- آمادگی جسمانی فرد

عدم توصیه به ورزش

طبق دستورالعمل ADA :

- ✓ نوروپاتی
- ✓ رتینوپاتی
- ✓ پرفشاری خون کنترل نشده
- ✓ کتوزیس متابولیک

دستورالعمل ورزشی در دیابت نوع ۱

ورزش هوازی

- 150 min/week یا بیشتر ورزش متوسط
- یا حداقل 75 min/week ورزش شدید
- فاصله روزهای استراحت بیشتر از ۲ روز نباشد

ورزش استقامتی

- ۲-۳ بار در هفته، به صورت غیرمتوالی

دستورالعمل ورزشی در دیابت نوع ۲

دستورالعمل استرالیا

- 210 min/week یا بیشتر ورزش متوسط
- یا حداقل 125 min/week ورزش شدید
- شامل هر دو ورزش هوازی و استقامتی

دستورالعمل ورزشی در کودکان و نوجوانان

ورزش هوازی

- ۶۰ min/day یا بیشتر ورزش متوسط
- حداقل ۳ روز در هفته

ورزش استقامتی

- توصیه ای وجود ندارد

دستورالعمل ورزشی در GDM

ورزش هوازی (VO_{2max} ۶۰-۵۰٪)

- ۳-۴ بار در هفته، هر بار ۴۵ دقیقه، هر ۱۵ دقیقه یکبار به مدت ۵ دقیقه استراحت

ورزش استقامتی

- حداقل ۲ بار در هفته، هر بار ۵-۱۰ حرکت با ۱۰-۱۵ بار تکرار

نکات تغذیه ای قبل از شروع ورزش در دیابت نوع ۱

- به دلیل عدم تغییر سطح انسولین با فعالیت بدنی در دیابت نوع ۱
- خطر هیپوگلیسمی یا هیپرگلیسمی، راهکار:
  - ✓ مصرف کربوهیدرات اضافی در حین ورزش
  - ✓ کاهش دوز انسولین قبل از غذا
  - ✓ کاهش دوز انسولین پایه

- ۲-۳ بار قبل از ورزش با فواصل ۳۰ دقیقه قندخون چک شود.
- اگر سطح قندخون روند کاهشی داشت و حداقل ۹۰ دقیقه از آخرین وعده غذایی گذشته بود ۱ واحد کربوهیدرات آهسته اثر مصرف شود.
- مایعات فراوان نوشیده شود و در هوای بسیار گرم ورزش انجام نشود.

۱ واحد کربوهیدرات زود اثر:

- ۳ ق.چ عسل یا مربا
- ۳ قرص گلوکز
- ۱۵۰ میلی لیتر آبمیوه یا نوشیدنی کربوناتی
- ۷ عدد کوچک یا ۴ عدد بزرگ جلی بین

۱ واحد کربوهیدرات آهسته اثر:

■ ۲۵۰ میلی لیتر شیر

■ ۲ عدد بیسکوئیت

■ ۱ واحد نان

■ ۱ کاسه ماست

■ ۱ واحد میوه

قند خون ۹۰-۱۲۶ mg/dl:

- ۱ واحد کربوهیدرات زود اثر قبل از ورزش هوازی
- ورزش استقامتی بدون مانع

قند خون ۱۲۶-۲۷۰ mg/dl:

- ورزش هوازی بدون مانع
- ورزش استقامتی بدون مانع (چک قند خون)

قند خون ۷۲-۹۰ mg/dl:

- ورزش انجام نشود.
- ۱ واحد کربوهیدرات زود اثر خورده شود.
- بعد از ۱۵ دقیقه قند خون چک شود.
- در صورت قند خون $< 90 \text{ mg/dl}$ ورزش شروع شود.

قند خون ۷۲-۵۲ mg/dl:

- ورزش انجام نشود.
- ۱ واحد کربوهیدرات زود اثر خورده شود.
- بعد از ۱۵ دقیقه قند خون چک شود.
- در صورت قند خون $< 90 \text{ mg/dl}$ ، ۱ واحد کربوهیدرات آهسته اثر خورده شود و ورزش شروع شود.

عدم شروع ورزش در موارد زیر:

- هیپوگلیسمی در ۲۴ ساعت گذشته که نیاز به درمان داشته است.
- در صورت هیپوگلیسمی در ۲۴ ساعت گذشته بدون نیاز به درمان، ورزشهایی مانند شنا، اسکی و موج سواری انجام نشود
- وجود علائم: تعریق غیرعادی، اضطراب، سرگیجه، گزگز، گرسنگی
- قند خون $> 52 \text{ mg/dl}$ و $< 270 \text{ mg/dl}$ (وابسته به غذا نیست)

Type 1 Diabetes

Do not exercise if had a hypo, within the previous 24 h that required assistance from another individual to treat the event.

Glucose Level ?

Do not exercise if feeling unwell

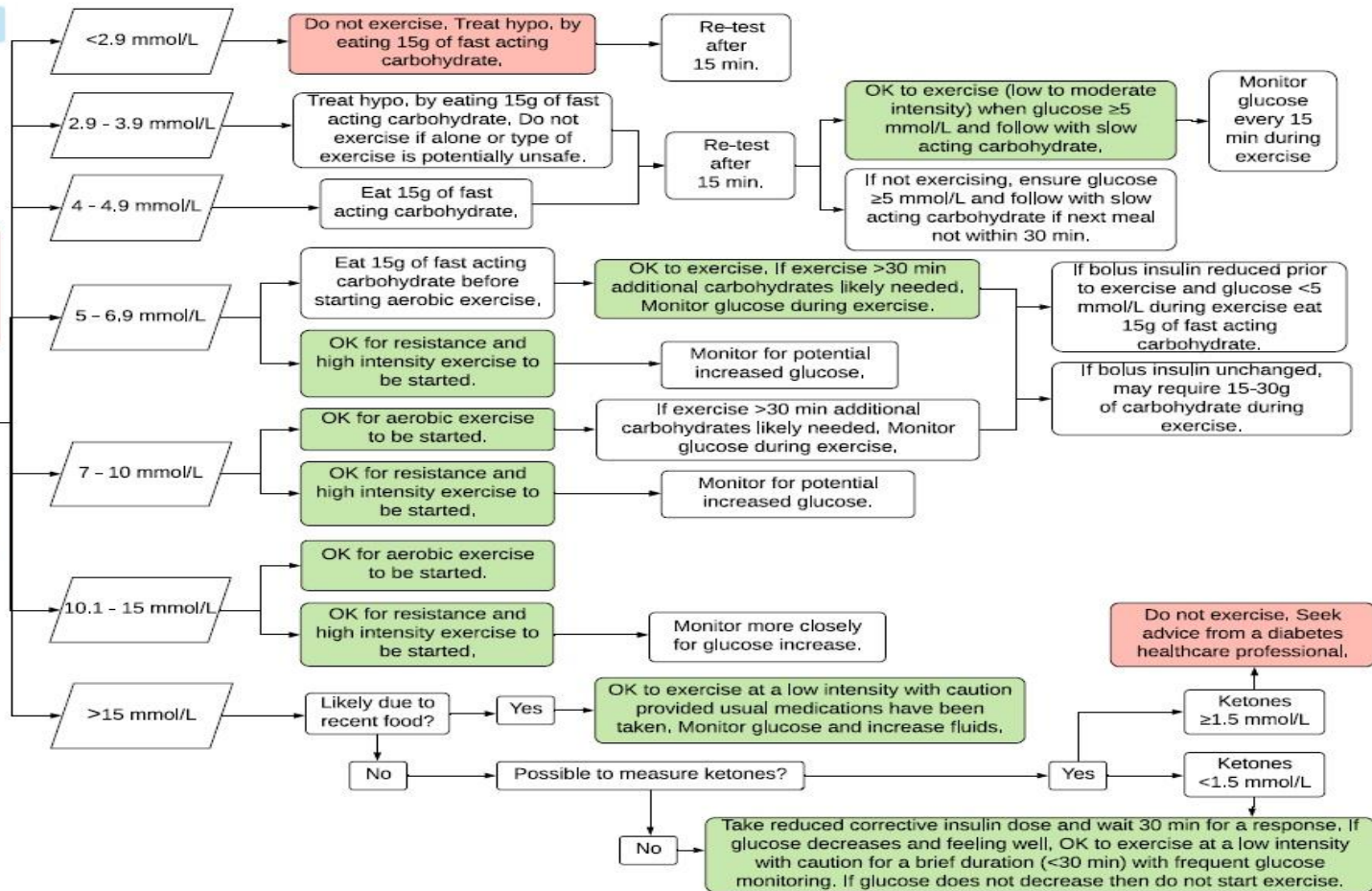

Fig. 4 Type 1 Diabetes Decision Tree: for use by an exercise specialist with diabetes knowledge

نکات تغذیه ای در حین ورزش

قند خون $> 90 \text{ mg/dl}$:

- ۲ واحد کربوهیدرات زود اثر به ازای هر ساعت ورزش با شدت متوسط
- ۴ واحد کربوهیدرات زود اثر به ازای هر ساعت ورزش با شدت بالا
- در ورزشهای مقاومتی نیاز نیست.

قند خون > ۷۲ mg/dl:

- توقف ورزش و مصرف کربوهیدرات زود اثر، چک بعد از ۱۵ دقیقه
- در صورت افزایش قند خون < ۷۲ mg/dl، ۱ مصرف ۱ واحد کربوهیدرات آهسته اثر
- ادامه ورزش با قند خون < ۹۰ mg/dl

نکات تغذیه ای بعد از اتمام ورزش

- احتمال هیپوگلیسمی در ۲۴ ساعت اول
- چک منظم قند خون در ۶ ساعت اول با فاصله ۲ ساعت
- اگر ورزش عصر بود، موقع خواب و اگر شب بود ساعت ۲ نیمه شب چک شود
- اگر قند خون $> 126 \text{ mg/dl}$ بود، یک واحد کربوهیدرات مصرف شود

تعدیل دوز انسولین

ورزش در ۹۰ دقیقه اول بعد از غذا:

- در ورزش با شدت کم: ۲۵٪ در ۳۰ دقیقه، ۵۰٪ در ۶۰ دقیقه
- در ورزش با شدت متوسط: ۵۰٪ در ۳۰ دقیقه، ۷۵٪ در ۶۰ دقیقه
- در ورزش با شدت بالا: ۷۵٪ در ۳۰ دقیقه، ۶۰ دقیقه ذکر نشده است

ورزش در حالت ناشتا یا ۹۰ دقیقه بعد از غذا:

- ۵۰-۸۰٪ کاهش انسولین پایه

- در افرادی با چندین تزریق در روز:
- کاهش ۲۰٪ در دوز انسولین طولانی اثر بعد از ورزش
- کاهش ۲۰-۵۰٪ دوز انسولین عصر جهت جلوگیری از هیپوگلیسمی شبانه، خصوصا در ورزش عصرگاهی

در ورزشهای کوتاه یا شدید نیاز به کاهش نیست

نکات تغذیه ای قبل از شروع ورزش در دیابت نوع ۲

اگر انسولین یا سولفونیل اوره استفاده می کنند:

- ۲-۳ بار قبل از ورزش با فواصل ۳۰ دقیقه قندخون چک شود.
- اگر سطح قندخون روند کاهشی داشت و حداقل ۹۰ دقیقه از آخرین وعده غذایی گذشته بود ۱ واحد کربوهیدرات آهسته اثر مصرف شود.
- در سایر داروها نیازی به چک قبل از ورزش نیست.
- مایعات فراوان نوشیده شود و در هوای بسیار گرم ورزش انجام نشود.

قند خون ۷۲-۹۷ mg/dl در افراد تحت درمان با انسولین یا سولفونیل اوره:

- ورزش انجام نشود.
- مصرف ۱-۲ واحد کربوهیدرات زود اثر، چک مجدد بعد از ۱۵ دقیقه
- شروع ورزش با قند خون $< 99 \text{ mg/dl}$
- اگر فرد ورزشکار است، ورزش انجام شود ولی ۱ واحد کربوهیدرات آهسته اثر در صورتیکه زمان ورزش < 30 دقیقه است، مصرف کند.

قند خون ۷۲-۹۷ mg/dl در افراد تحت درمان با سایر داروها:

- ورزش انجام شود.
- اگر زمان ورزش بیشتر از ۶۰ دقیقه است، ۱ واحد کربوهیدرات اضافه مصرف شود.

قند خون ۹۹-۲۷۰ mg/dl:

- با انسولین، ۱ واحد کربوهیدرات زود اثر حین ورزش < ۶۰ دقیقه
- با سولفونیل اوره، ۱ واحد کربوهیدرات آهسته اثر حین ورزش < ۶۰ دقیقه
- در سایر داروها نیاز به کربوهیدرات اضافی نیست (چک قند خون).

قند خون < ۲۷۰ mg/dl:

- اگر به دنبال مصرف غذا است، ورزش بلامانع است
- اگر فرد حال عمومی خوبی ندارد، ورزش انجام نشود.

عدم شروع ورزش در موارد زیر:

- هیپوگلیسمی در ۲۴ ساعت گذشته که نیاز به درمان داشته است.
- در صورت هیپوگلیسمی در ۲۴ ساعت گذشته بدون نیاز به درمان، ورزشهایی مانند شنا، اسکی و موج سواری انجام نشود
- وجود علائم: تعریق غیرعادی، اضطراب، سرگیجه، گزگز، گرسنگی
- قند خون $> 52 \text{ mg/dl}$ و $< 270 \text{ mg/dl}$ (وابسته به غذا نیست)

Type 2 Diabetes

Do not exercise if had a hypo. within the previous 24 h that required assistance from another individual to treat the event.

Glucose Level ?

Do not exercise if feeling unwell

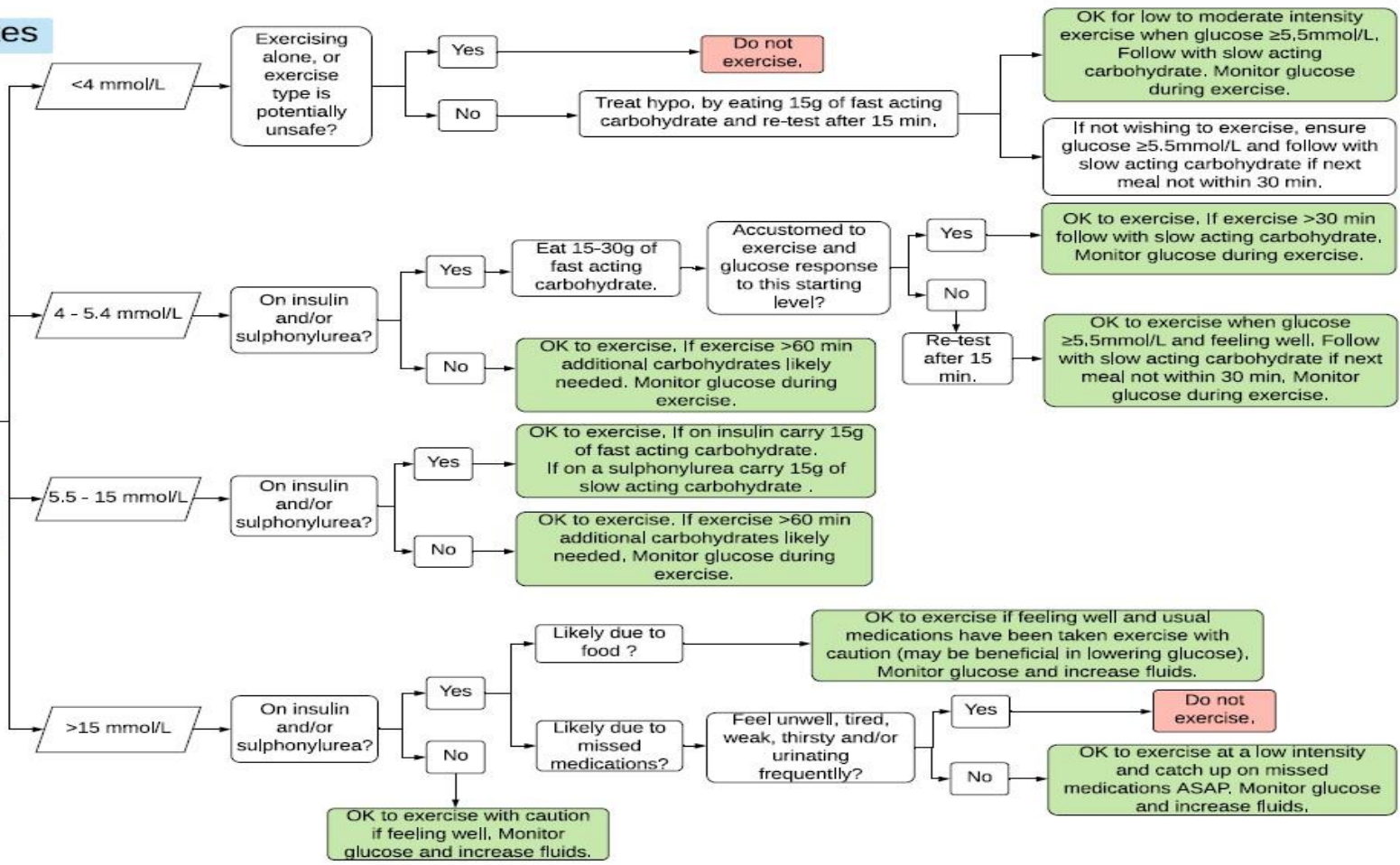

Fig. 5 Type 2 Diabetes Decision Tree: for use by an exercise specialist with diabetes knowledge

نکات تغذیه ای در حین ورزش

قند خون > ۷۲ mg/dl:

- توقف ورزش و مصرف کربوهیدرات زود اثر، چک بعد از ۱۵ دقیقه

قند خون > ۹۹ mg/dl:

- ۲ واحد کربوهیدرات زود اثر به ازای هر ساعت ورزش با شدت متوسط
- ۴ واحد کربوهیدرات زود اثر به ازای هر ساعت ورزش با شدت بالا

نکات تغذیه ای بعد از اتمام ورزش

- احتمال هیپوگلیسمی در ۱۲ ساعت اول
- چک منظم قند خون در ۶ ساعت اول با فاصله ۲ ساعت
- اگر ورزش عصر بود، موقع خواب و اگر شب بود ساعت ۲ نیمه شب چک شود
- اگر قند خون $> 126 \text{ mg/dl}$ بود، یک واحد کربوهیدرات مصرف شود

توصیه در مورد مصرف مایعات

- حدود ۲ ساعت قبل از ورزش، ۳-۴ لیوان آب
- حدود ۱۵-۱۰ دقیقه قبل از ورزش، ۱-۲ لیوان
- در حین ورزش هر ۱۰-۲۰ دقیقه، نصف لیوان آب
- بعد از ورزش، ۱-۲ لیوان به ازای هر ۱ کیلوگرم کاهش وزن

ANY
QUESTIONS?

